MATKUSTAJIEN OIKEUDET

Tässä Faktatietojen luvussa kerrotaan matkustajien oikeuksista EU:ssa eli yhteisistä säännöistä, joilla suojellaan lento-, rautatie-, laiva- ja linja-automatkustajien oikeuksia EU:ssa. Luvussa käsitellään keskeisiä oikeuksia (oikeus saada tietoa, apua ja korvaus sekä liikuntarajoitteisten matkailijoiden yhtäläiset mahdollisuudet käyttää palveluja) kunkin liikennemuodon osalta. Lisäksi luvussa kerrotaan vireillä olevasta lainsäädäntötyöstä, kuten multimodaalisia matkoja ja täytäntöönpanon valvontaa koskevista ehdotuksista, sekä parlamentin roolista näiden suojatoimien kehittämisessä ja vahvistamisessa.

OIKEUSPERUSTA

— Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 91 artiklan 1 kohta ja 100 artiklan 2 kohta

TAVOITTEET

EU on maailman ainoa alue, jolla lento-, rautatie-, laiva- ja linja-automatkustajia suojaa kattava joukko oikeuksia. Matkailu Euroopassa on lisääntynyt viime vuosikymmeninä, ja EU on hyväksynyt samanaikaisesti yhteisiä sääntöjä, joilla suojellaan matkustajia ja vältetään erilaisten kansallisten säännösten tilkkutäkki. Nämä oikeudet perustuvat kolmeen keskeiseen periaatteeseen eli yhdenvertaiseen syrjimättömään kohteluun, selkeisiin ja oikea-aikaisiin tietoihin ja asianmukaisen avun antamiseen tarvittaessa. Matkustajien oikeuksia koskevalla EU:n lainsäädännöllä pyritään turvaamaan matkustajille yhdenmukainen vähimmäistason suoja kaikissa liikennemuodoissa, jotta matkustaminen olisi helpompaa ja ihmiset käyttäisivät joukkoliikennettä.

SAAVUTUKSET

EU on vähitellen ottanut käyttöön sääntöjä suojatakseen matkustajia kaikissa liikennemuodoissa. Niillä täydennetään kuluttajansuojasta[1] ja valmismatkoista[2] annettuja säännöksiä, kansainvälisten yleissopimusten[3] ja EU:n perusoikeuskirjan määräyksiä sekä jäsenvaltioiden säännöksiä. Säännösten soveltaminen on kuitenkin

[1]Muun muassa direktiivi 93/13/ETY kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista, direktiivi 2005/29/EY sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla, asetus (EY) N:o 2006/2004 kuluttajansuojaa koskevasta yhteistyöstä ja direktiivi 2011/83/EU kuluttajan oikeuksista.
[2]Direktiivi 90/314/ETY matkapaketeista, pakettilomista ja pakettikiertomatkoista. Tämä säädös (sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 ja direktiivin 2011/83/EU asiaan liittyvät säännökset) korvattiin 1. heinäkuuta 2018 uudella direktiivillä, jossa otetaan huomioon, että valmismatkoja markkinoidaan nykyään pääasiassa internetin välityksellä (25. marraskuuta 2015 annettu direktiivi (EU) 2015/2302).
[3]Säännöt, jotka koskevat liikenteenharjoittajien vastuuta onnettomuustapauksissa, on mukautettu kansainvälisiin yleissopimuksiin: Montrealin yleissopimus kansainvälisistä ilmakuljetuksista (saatettiin osaksi EU:n lainsäädäntöä ja ulotettiin maan sisäisiin lentoihin asetuksella (EY) N:o 889/2002), Ateenan yleissopimus matkustajien ja matkatavaroiden kuljettamisesta meritse (asiaankuuluvat säännökset saatettiin osaksi EU:n lainsäädäntöä ja ulotettiin maan sisäisiin kuljetuksiin asetuksella (EY) N:o 392/2009) sekä kansainvälisiä rautatiekuljetuksia koskeva yleissopimus (asiaankuuluvat säännökset saatettiin osaksi EU:n lainsäädäntöä ja ulotettiin maan sisäisiin kuljetuksiin asetuksella (EY) N:o 1371/2007). Tapauksiin, joita nämä yleissopimukset tai niiden täytäntöön panemiseksi annetut EU:n säädökset eivät kata (linja-autokuljetukset ja sisävesikuljetukset), sovelletaan asiaankuuluvia jäsenvaltioiden säännöksiä.

osoittautunut vaikeaksi, ja kiistoja ratkotaan usein tuomioistuimissa. Euroopan unionin tuomioistuimella on tärkeä tehtävä tämän lainsäädännön tulkinnassa.

Säännöissä vahvistetaan joukko yhteisiä perusoikeuksia, jotka matkustajilla on kaikissa liikennemuodoissa, kuten syrjimättömyys, vammaisten ja liikuntarajoitteisten henkilöiden erityissuojelu[4], matkustajille tiedottaminen, kansalliset valvontaelimet ja valitusten käsittelyjärjestelmät.

A. Lentoliikenne: vuonna 2004 annettu asetus lentomatkustajien oikeuksista (asetus (EY) N:o 261/2004) ja vuonna 2006 annettu asetus vammaisten ja liikuntarajoitteisten henkilöiden oikeuksista lentoliikenteessä (asetus (EY) N:o 1107/2006).

Asetus (EY) N:o 261/2004 on johtanut moniin oikeusriitoihin, ja sen soveltamisalaa on täsmennetty laajassa oikeuskäytännössä[5].

Kun lennolle pääsy evätään[6]

— Liikenteenharjoittajan on ensin tiedusteltava, löytyykö matkustajien joukosta vapaaehtoisia, jotka ovat valmiita luopumaan varauksestaan ja joille tarjotaan vastineeksi tästä i) vapaasti neuvoteltavissa olevaa korvausta sekä ii) joko lipun hinnan palauttamista seitsemän päivän kuluessa (ja tarvittaessa maksutonta paluulentoa ensimmäiseen lähtöpaikkaan) taikka matkan uudelleenreititystä tai jatkamista mahdollisimman pian tai osapuolten yhdessä sopimana myöhempänä ajankohtana.

— Matkustajille, joilta evätään lennolle pääsy vastoin heidän tahtoaan, on tarjottava i) apua (syötävää, mahdollisuus soittaa puhelimella sekä tarvittaessa majoitus) ja ii) mahdollisuus valita joko lipun hinnan palauttaminen seitsemän päivän kuluessa (ja tarvittaessa maksuton paluulento ensimmäiseen lähtöpaikkaan) taikka matkan uudelleenreititys tai jatkaminen mahdollisimman pian tai osapuolten yhdessä sopimana myöhempänä ajankohtana sekä iii) välitön korvaus, jonka suuruus määräytyy seuraavasti:

Lento ≤ 1 500 km	**Lento 1 500–3 500 km EU:n sisäinen lento ≥ 1 500 km**	**Lento ≥ 3 500 km**
250 euroa (125 euroa, jos matkustaja uudelleenreititetään ja hän pääsee perille lopulliseen matkakohteeseensa alle kaksi tuntia myöhässä)	400 euroa (200 euroa, jos matkustaja uudelleenreititetään ja hän pääsee perille lopulliseen matkakohteeseensa alle kolme tuntia myöhässä)	600 euroa (300 euroa, jos matkustaja uudelleenreititetään ja hän pääsee perille lopulliseen matkakohteeseensa alle neljä tuntia myöhässä)

[4]Vammaisilla henkilöillä ja liikuntarajoitteisilla henkilöillä on esimerkiksi oikeus saada ilman lisäkuluja asianmukaista apua, jonka ehtona on ennakkoilmoitus liikenteenharjoittajalle.
[5]Maaliskuussa 2013 komissio ehdotti näiden sääntöjen selkeyttämistä (ja etenkin niin kutsuttujen poikkeuksellisten olosuhteiden määritelmän parantamista) niiden soveltamisen helpottamiseksi. Ehdotus on yhä käsiteltävänä, ja sen ensimmäinen käsittely parlamentissa oli 5. helmikuuta 2014 (EUVL C 93, 24.3.2017, s. 336). Ehdotuksen hyväksymistä odotettaessa komissio antoi voimassa olevien sääntöjen tulkintaohjeet oikeuskäytännön pohjalta 10. kesäkuuta 2016.
[6]'Lennolle pääsyn epäämisellä' tarkoitetaan kieltäytymistä kuljettamasta matkustajaa lennolla, vaikka tämä on ilmoittautunut lennolle asetuksen (EY) N:o 261/2004 3 artiklan 2 kohdan ehtojen mukaisesti, paitsi jos lennolle pääsyn epäämiselle on hyväksyttävät syyt, kuten terveys- tai turvallisuusnäkökohdat tai puutteelliset matkustusasiakirjat.

Kun lento peruutetaan

— Matkustajalle on tarjottava apua (syötävää, mahdollisuus soittaa puhelimella sekä tarvittaessa majoitus)[7].

— Matkustajan on annettava valita i) joko lipun hinnan palauttaminen seitsemän päivän kuluessa (ja tarvittaessa maksuton paluulento ensimmäiseen lähtöpaikkaan) taikka ii) matkan uudelleenreititys tai jatkaminen mahdollisimman pian (tai osapuolten yhdessä sopimana myöhempänä ajankohtana).

— Matkustajalle on annettava välitön korvaus, kuten silloin kun lennolle pääsy evätään, paitsi jos hänelle on ilmoitettu etukäteen lennon peruuttamisesta[8] tai jos peruuttaminen johtuu poikkeuksellisista olosuhteista[9].

Viivästymiset

Alla esitettyjä matkustajien oikeuksia sovelletaan, kun i) enintään 1 500 km:n pituinen lento viivästyy vähintään kaksi tuntia, ii) kun 1 500–3 500 km:n pituinen lento tai yli 1 500 km:n pituinen EU:n sisäinen lento viivästyy vähintään kolme tuntia ja iii) kun yli 3 500 km:n pituinen lento viivästyy vähintään neljä tuntia.

— Matkustajalle on tarjottava apua (syötävää, mahdollisuus soittaa puhelimella sekä tarvittaessa majoitus).

— Lennon viivästyessä vähintään kolme tuntia matkustajalle on ehdotettava lipun hinnan palauttamista seitsemän päivän kuluessa (ja tarvittaessa maksutonta paluulentoa ensimmäiseen lähtöpaikkaan) sekä samanlaista korvausta kuin lennon peruuntuessa[10].

— Vuonna 2009 asiassa *Sturgeon* v. *Condor Flugdienst GmbH* Euroopan unionin tuomioistuin tulkitsi ja laajensi oikeutta korvaukseen niin, että se koskee vähintään kolmen tunnin viivästyksiä.

Kun matkustusluokkaa muutetaan

— Liikenteenharjoittaja ei voi veloittaa lisämaksua, jos se sijoittaa matkustajan tämän lentolippua korkeampaan matkustusluokkaan.

— Jos matkustaja sijoitetaan lippuaan alempaan matkustusluokkaan, liikenteenharjoittajan on maksettava seitsemän päivän kuluessa takaisin i) enintään 1 500 km:n pituisilla lennoilla 30 prosenttia lipun hinnasta, ii) 1 500–3 500 km:n pituisilla lennoilla ja yli 1 500 km:n pituisilla EU:n sisäisillä lennoilla 50 prosenttia ja iii) yli 3 500 km:n pituisilla lennoilla 75 prosenttia.

Vammaiset henkilöt ja liikuntarajoitteiset henkilöt

Vammaisten matkustajien ja liikuntarajoitteisten matkustajien ja heidän saattajiensa on aina annettava nousta koneeseen ensimmäisten joukossa. Jos lennolle pääsy evätään,

[7]Euroopan unionin tuomioistuimen näkemyksen mukaan apua on tarjottava peruutuksen syystä riippumatta. Tähän velvollisuuteen ei sovelleta muita ajallisia tai taloudellisia rajoituksia kuin että matkustaja voi saada korvauksen vain hänelle tosiasiallisesti aiheutuneista kuluista.
[8]Vähintään kaksi viikkoa ennen lentoa. Määräaika voi olla lyhyempi, jos on tehty uudelleenreititys.
[9]Kyseeseen voi Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan tulla vain *ylivoimainen este*.
[10]Euroopan unionin tuomioistuin asettaa yli kolme tuntia viivästyvien lentojen matkustajat samaan asemaan kuin peruutettujen lentojen matkustajat. Asetuksessa (EY) N:o 261/2004 säädettiin mahdollisuudesta korvaukseen vasta lennon viivästyessä yli viisi tuntia.

lento peruutetaan tai se viivästyy, heillä on viiveen kestosta riippumatta aina oikeus saada apua (syötävää, mahdollisuus soittaa puhelimella sekä tarvittaessa majoitus).

Komissio esitti maaliskuussa 2013 ehdotuksen asetuksen (EY) N:o 261/2004 muuttamiseksi. Tarkoituksena on parantaa EU:n sääntöjen täytäntöönpanoa selventämällä keskeisiä periaatteita ja matkustajille kuuluvia oikeuksia, joista on käyty useita kiistoja lentoyhtiöiden ja matkustajien välillä. Parlamentti vahvisti ensimmäisen käsittelyn kantansa 5. helmikuuta 2014. Lentomatkustajien oikeuksia koskevan ehdotuksen käsittely pysähtyi neuvostossa vuonna 2015, ja sen edistäminen vaikeutui entisestään covid-19-pandemian vuoksi. Neuvosto käynnisti 5. joulukuuta 2024 keskustelut uudelleen yleisnäkemyksen hyväksymiseksi, mutta teki lopulta päätöksen ensimmäisen käsittelyn kannastaan 6. kesäkuuta 2025 hyväksytyn poliittisen yhteisymmärryksen pohjalta. Neuvoston teksti toimitettiin parlamentille 9. lokakuuta 2025. Parlamentti päätti toisen käsittelynsä 21. tammikuuta 2026 epävirallisten kolmikantaneuvottelujen jälkeen ja parlamentin ja neuvoston kantojen ollessa edelleen hyvin kaukana toisistaan. Neuvosto hylkäsi parlamentin tarkistukset 24. maaliskuuta 2026. Neuvottelut ovat nyt käynnissä sovittelumenettelyssä.

B. Rautatieliikenne: vuonna 2021 annettu asetus rautatieliikenteen matkustajien oikeuksista ja velvollisuuksista (asetus (EU) 2021/782).

EU:n rautatieliikenteen matkustajien oikeuksia sovelletaan periaatteessa kaikkiin rautateiden matkustajaliikennepalveluihin kaikissa EU:n jäsenvaltioissa. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin vapauttaa tietyntyyppiset palvelut näiden oikeuksien soveltamisesta asetuksen (EU) 2021/782 nojalla. Näitä poikkeuksia voidaan soveltaa kotimaan kaupunki-, lähiliikenne-, alue- tai kaukojuniin sekä juniin, joita liikennöidään yksinomaan historiallisissa tai matkailutarkoituksissa. EU-maat voivat myöntää poikkeuksen myös kansainvälisille junille, jotka matkustavat niiden alueelta EU:n ulkopuolisiin maihin, jos suurin osa matkasta tapahtuu EU:n ulkopuolella ja siihen sisältyy vähintään yksi aikataulun mukainen pysähdys EU:n ulkopuolisessa maassa. EU-maat eivät kuitenkaan voi myöntää poikkeusta EU-maiden välisille valtioiden rajat ylittäville junamatkoille.

Rautatieyhtiön tai lipunmyyjän on lipun ostamisen yhteydessä annettava selkeät tiedot seuraavista seikoista:

— matkustusehdot ja mahdolliset jatkoyhteydet matkan aikana

— aikataulut, hinnat ja erikoistarjoukset

— häiriöt ja viivästymiset (suunnitellut ja reaaliaikaiset)

— esteettömyys ja junassa saatavilla olevat varusteet liikuntarajoitteisille matkustajille

— junassa tarjottavat palvelut, kuten wifi, WC:t ja polkupyörätilat

— kadonneita matkatavaroita ja valituksia koskevat menettelyt

— matkustajan oikeudet, mukaan lukien toimintaohjeet junamatkan peruuntuessa tai viivästyessä.

Matkan aikana liikenteenharjoittajan on pidettävä matkustajat ajan tasalla junassa tarjottavista palveluista, seuraavasta asemasta, viivästymisistä ja turvallisuuteen liittyvistä tiedoista. Jos juna viivästyy tai se peruutetaan, matkustajille on tiedotettava

tilanteesta reaaliaikaisesti ja annettava selkeät ohjeet heidän oikeuksistaan ja käytettävissään olevista vaihtoehdoista.

Parlamentti hyväksyi asetuksen toisessa käsittelyssä huhtikuussa 2021. Komissio antoi vuonna 2024 rautatieliikenteen matkustajien oikeuksista ja velvollisuuksista vuonna 2021 annettua asetusta täydentävän täytäntöönpanoasetuksen, jolla yksinkertaistetaan menettelyä, jolla rautatieliikenteen matkustajat hakevat korvausta tai lippujen hinnan palauttamista, laatimalla vakiolomake rautatieliikennepalvelun viivästyksiä ja peruutuksia varten (komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2024/949).

C. Meri- ja sisävesiliikenne: vuonna 2010 annettu asetus matkustajien oikeuksista meri- ja sisävesiliikenteessä (asetus (EU) N:o 1177/2010).

Matkustajien oikeuksia sovelletaan meri- ja sisävesiliikenteessä vain matkustajiin, jotka matkustavat yli 500 metrin matkan konevoimalla kulkevalla aluksella, joka saa kuljettaa yli 12:ta matkustajaa ja kolmea miehistön jäsentä, ja i) jotka nousevat alukseen EU:ssa sijaitsevassa satamassa tai ii) jotka poistuvat aluksesta EU:n satamassa edellyttäen, että palvelun suorittaa EU:n liikenteenharjoittaja. Risteilyalusten matkustajien on noustava alukseen EU:ssa sijaitsevassa satamassa, jotta oikeudet koskisivat heitä, eikä eräitä viivästymisiä koskevia säännöksiä sovelleta heihin.

Jos lähtö perutaan tai se viivästyy yli 90 minuuttia, matkustajille on

— ilmoitettava asiasta viimeistään 30 minuutin kuluttua aikataulun mukaisesta lähtöajasta

— annettava mahdollisuus valita i) matkan uudelleenreititys tai jatkaminen mahdollisimman pian tai ii) lipun hinnan palauttaminen seitsemän päivän kuluessa (ja tarvittaessa tarjottava maksuton paluumatka ensimmäiseen lähtöpaikkaan)

— tarjottava apua (paitsi jos matkustajalle oli ilmoitettu viivästymisestä ennen kuin hän osti lipun), myös syötävää, mikäli sellaista on saatavissa, sekä tarvittaessa majoitus aluksella tai maissa (majoitus maissa on rajoitettu kolmeen yöhön ja 80 euroon yöltä; majoitusta ei tarvitse järjestää, jos kuljetuksen peruuntuminen tai viivästyminen johtuu sääolosuhteista).

Kun saapuminen viivästyy huomattavasti

Matkustajalle on hänen pyynnöstään maksettava yhden kuukauden kuluessa seuraavan taulukon mukainen korvaus, paitsi jos hänelle oli ilmoitettu viivästymisestä ennen lipun ostamista tai jos viivästyminen johtuu sääolosuhteista tai poikkeuksellisista syistä, joita ei olisi voitu välttää.

Korvaus	25 % matkalipun hinnasta	50 % matkalipun hinnasta
Matkan kesto ≤ 4 h	Viive ≥ 1 h	Viive ≥ 2 h
Matkan kesto 4–8 h	Viive ≥ 2 h	Viive ≥ 4 h
Matkan kesto 8–24 h	Viive ≥ 3 h	Viive ≥ 6 h
Matkan kesto ≥ 24 h	Viive ≥ 6 h	Viive ≥ 12 h

Matkustajien oikeuksista meri- ja sisävesiliikenteessä annetun asetuksen (EU) N:o 1177/2010 lisäksi sovelletaan myös muita säännöksiä. Näistä mainittakoon

erityisesti asetus (EY) N:o 392/2009, jossa säädetään liikenteenharjoittajien vastuusta onnettomuustapauksissa.

D. Linja-autoliikenne: vuonna 2011 annettu asetus matkustajien oikeuksista linja-autoliikenteessä (asetus (EU) N:o 181/2011).

Linja-autolla matkustavien oikeuksia sovelletaan kaikilta osin vain säännölliseen liikenteeseen, kun matkan pituus on yli 250 kilometriä ja matkustaja nousee ajoneuvoon ja poistuu siitä jonkin jäsenvaltion alueella[11].

Jos lähtö perutaan tai se viivästyy yli 120 minuuttia, matkustajille on

— ilmoitettava asiasta viimeistään 30 minuutin kuluttua aikataulun mukaisesta lähtöajasta

— annettava mahdollisuus valita joko i) matkan uudelleenreititys tai jatkaminen mahdollisimman pian tai ii) lipun hinnan palauttaminen 14 päivän kuluessa (ja tarvittaessa maksuton paluumatka ensimmäiseen lähtöpaikkaan); jos liikenteenharjoittaja ei tarjoa matkustajalle tätä valinnan mahdollisuutta, sen on yhden kuukauden kuluessa maksettava matkustajalle tavanomaisen korvauksen lisäksi 50 prosenttia lipun hinnasta

— tarjottava apua (syötävää ja tarvittaessa majoitus, joka on kuitenkin rajoitettu kahteen yöhön ja 80 euroon yöltä; majoitusta ei tarvitse järjestää, jos viivästyminen johtuu sääolosuhteista tai luonnonkatastrofista), jos lähtö viivästyy 90 minuuttia ja matka kestää yli kolme tuntia;

E. Multimodaaliset matkat: vuonna 2023 annettu komission ehdotus matkustajien oikeuksista multimodaalisten matkojen yhteydessä.

Komission asetusehdotuksen, joka julkaistiin 29. marraskuuta 2023, tarkoituksena on täydentää lento-, rautatie-, meri- ja sisävesiliikenteen sekä linja-autoliikenteen matkustajien suojaa koskevia nykyisiä vaatimuksia varmistamalla, että matkustajilla on samantasoinen suoja, kun he vaihtavat yhteen lippuun kuuluvan matkan aikana liikennemuodosta toiseen (esimerkiksi lentokoneesta linja-autoon tai junasta linja-autoon ja sitten lentokoneeseen).

Ehdotetussa säädöksessä käsitellään erityisesti tiedotusta, avustamista jatkoyhteyden menettämisen yhteydessä, vammaisten henkilöiden ja liikuntarajoitteisten henkilöiden suojaa koskevia sääntöjä, palvelun laatua ja valitusten käsittelyä.

Liikenne- ja matkailuvaliokunnan vuonna 2025 antamassa mietinnössä matkustajien oikeuksista multimodaalisten matkojen yhteydessä korostettiin, että jos matkustaja on ostanut yhtenäisen multimodaalimatkan yhdeltä liikenteenharjoittajalta, siirtyminen liikennemuodosta toiseen ei saisi johtaa siihen, että matkustaja menettää jatkoyhteyksien menettämistä koskevan suojan tai oikeuden saada apua. Jos jatkoyhteyden menettäminen johtaa vähintään 60 minuutin matkustusviiveeseen, matkustajalle olisi tarpeen mukaan tarjottava maksutta syötävää, virvokkeita ja hotellimajoitus.

[11]Joitain oikeuksia sovelletaan myös lyhyen matkan säännölliseen liikenteeseen (tiedottaminen, syrjimättömyys, liikuntarajoitteisten matkustajien pääsy) ja satunnaisliikenteeseen (syrjimättömyys, korvausvelvollisuus onnettomuuden sattuessa tai liikuntarajoitteisten matkustajien apuvälineiden vahingoittuessa).

Koska ainoastaan yhtenäinen multimodaalisopimus tarjoaa täyden suojan, liikenne- ja matkailuvaliokunta asetti liikenteenharjoittajille ja välittäjille velvoitteen ilmoittaa matkustajille ennen ostoa, minkälaista lippua he ovat ostamassa (yhtenäinen, yhdistetty vai erillinen multimodaalilippu). Jos näin ei ole tehty, myyjä on velvollinen palauttamaan lipun hinnan ja maksamaan 75 prosentin korvauksen, jos matkustaja menettää jatkoyhteytensä.

Parlamentti päätti 9. heinäkuuta 2025 aloittaa toimielinten väliset neuvottelut ehdotuksesta. Neuvottelut ovat yhä meneillään.

F. Matkustajien oikeuksien täytäntöönpanoa EU:ssa koskevan sääntelykehyksen tarkistaminen

Komissio esitti 29. marraskuuta 2023 ehdotuksen, jolla muutetaan EU:n lento-, rautatie-, meri- ja sisävesiliikenteessä sekä linja-autoliikenteessä sovellettavia säädöksiä siltä osin kuin on kyse matkustajien oikeuksien täytäntöönpanosta.

Valiokunnan mietintö jätettiin täysistunnon käsiteltäväksi 4. heinäkuuta 2025, ja valiokunnan päätös toimielinten välisten neuvottelujen aloittamisesta vahvistettiin täysistunnossa 9. heinäkuuta 2025. Parlamentin ehdottamilla toimenpiteillä puututaan täytäntöönpanon puutteisiin, parannetaan valitustenkäsittelymekanismeja ottamalla käyttöön yhteinen EU:n lomake sekä selkeytetään kaikkien sidosryhmien, myös välittäjien, vastuita. Näin lisätään avoimuutta, tietojen saavutettavuutta ja oikeudenmukaisuutta matkustajien kannalta. Neuvottelut ovat nyt käynnissä samaan aikaan lentomatkustajien oikeuksia koskevan lainsäädännön (asetus (EY) N:o 261/2004 ja asetus (EY) N:o 1107/2006) tarkistamisen kanssa.

KORONAVIRUSKRIISIN VUOKSI TOTEUTETUT TOIMET

Covid-19-taudin leviämisen vuoksi komissio hyväksyi 18. maaliskuuta 2020 tulkintaohjeet matkustajien oikeuksia koskevista EU:n asetuksista covid-19-epidemian levitessä. Ohjeissaan komissio muistutti, että matkustajilla on oikeus valita lipun hinnan palauttamisen ja uudelleenreitityksen välillä. Lisäksi komissio antoi 13. toukokuuta 2020 suosituksen matkustajille ja matkailijoille tarjottavista matkakuponeista vaihtoehtona hinnan palauttamiselle peruutetuista matkapaketeista ja kuljetuspalveluista covid-19-pandemian yhteydessä.

Komission vuoden 2022 liikennealaa koskevan varautumissuunnitelman, joka hyväksyttiin 23. toukokuuta 2022, tarkoituksena oli hyödyntää covid-19-pandemian aikana kertyneitä kokemuksia ja ottaa huomioon haasteet, joita liikennealalla on ollut Venäjän Ukrainaa vastaan käymän sodan vuoksi. Molemmat kriisit ovat vaikuttaneet voimakkaasti tavara- ja henkilöliikenteeseen.

EUROOPAN PARLAMENTIN ROOLI

Parlamentti on aina puoltanut määrätietoisesti matkustajien oikeuksia kaikissa liikennemuodoissa. Nyt sen päätavoite on varmistaa, että viime vuosina annettuja säädöksiä todella noudatetaan. Se on kehottanut tekemään säännöistä helpommin ymmärrettäviä, antamaan matkustajille selkeitä ja tarkkoja tietoja ennen matkaa ja matkan aikana, luomaan yksinkertaisia ja nopeita valitusmenettelyjä sekä parantamaan voimassa olevien sääntöjen täytäntöönpanon valvontaa.

Parlamentti on myös kannattanut nykyisten oikeuksien parantamista. Se on kiinnittänyt huomiota kuljetussopimusten kohtuuttomiin tai hyvän kauppatavan vastaisiin ehtoihin ja pyrkinyt parantamaan liikenteen infrastruktuurin esteettömyyttä liikuntarajoitteisten matkustajien kannalta. Se on suosittanut uusien oikeuksien käyttöönottoa ja ehdottanut esimerkiksi laatua koskevia vähimmäisvaatimuksia ja erityissääntöjä, joilla matkustajia voitaisiin suojella tehokkaasti eri liikennevälineitä yhdistelevillä multimodaalimatkoilla. Viimeksi mainittu edellyttäisi, että jäsenvaltiot eivät myönnä poikkeuksia soveltaessaan rautatie- ja maantieliikennettä koskevia sääntöjä.

Parlamentin tärkeimmät asiaan liittyvät päätökset sisältyvät seuraaviin päätöslauselmiin:

— marraskuun 25. päivänä 2009 annettu päätöslauselma lentoyhtiöiden konkursseista ja matkustajille maksettavista korvauksista

— lokakuun 25. päivänä 2011 annettu päätöslauselma vammaisten liikkuvuudesta ja osallistamisesta sekä Euroopan vammaisstrategiasta 2010–2020

— maaliskuun 29. päivänä 2012 annettu päätöslauselma lentomatkustajien oikeuksien soveltamisesta ja toimivuudesta

— lokakuun 23. päivänä 2012 annettu päätöslauselma matkustajien oikeuksista Euroopan unionissa

— helmikuun 5. päivänä 2014 vahvistettu kanta ehdotukseen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi matkustajille heidän lennolle pääsynsä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä annetun asetuksen (EY) N:o 261/2004 ja matkustajien ja heidän matkatavaroidensa ilmakuljetusta koskevasta lentoliikenteen harjoittajien korvausvastuusta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2027/97 muuttamisesta

— heinäkuun 7. päivänä 2015 annettu päätöslauselma yhtenäisestä multimodaalisesta lipunkirjoituksesta Euroopassa

— huhtikuun 17. päivänä 2020 annettu päätöslauselma EU:n yhteensovitetuista toimista covid-19-pandemian ja sen seurausten torjumiseksi, jossa parlamentti kehotti komissiota huolehtimaan siitä, että sen 18. maaliskuuta 2020 julkaisemat tulkintaohjeet matkustajien oikeuksia koskevista EU:n asetuksista covid-19-epidemian levitessä pannaan asianmukaisesti täytäntöön

— joulukuun 13. päivänä 2022 annettu päätöslauselma toimintasuunnitelmasta rautateiden pitkän matkan ja rajatylittävän matkustajaliikenteen edistämiseksi, jossa kehotetaan varmistamaan matkustajien oikeuksien yhdenmukainen suoja kaikissa eri liikennemuodoissa.

Tämän Faktatietojen luvun tekstin on laatinut liikenteestä, työllisyydestä ja sosiaaliasioista vastaava Euroopan parlamentin politiikkayksikkö. Lisätietoja on liikenne- ja matkailuvaliokunnan verkkosivustolla.

Maja STRNAD MESKO
03/2026